



Gelukkig wordt het weer nieuw jaar!

Gelukkig komt er weer een nieuw jaar! Over enkele uren horen en zien we weer het uitbundige geknal en siervuurwerk dat het nieuwe jaar 2022 inluidt.



Op de drempel van dit uur zijn de hoop en de dankbaarheid misschien niet voor iedereen even goed voel - en zichtbaar door het lot en de onzekerheden die wij doormaken, maar onderhuids leeft er toch iets van een gezonde spanning dat 'wij zullen doorgaan', om met Ramses Shaffy mee te zingen.



Wij leven tussen twee polen schrijft de Prediker. Tussen geboren worden en sterven, helen en breken, huilen en lachen, beminnen en onthouding, zwijgen en spreken, haten en liefhebben, bewaren en verliezen, rouwen en dansen, oorlog en vrede.



Dit is het leven volgens de Prediker, een geliefde tekst die menig keer in een Oudejaarsavonddienst wordt gelezen. Geliefd, om wat hij opsomt aan wat er in een jaartijd wel niet op ons bordje komt, in het groot en in het klein. Geliefd, omdat we ons maar al te goed herkennen in die tegenstellingen, die zo oud zijn als de mensheid.



Deze Prediker vertelt niet wie hij met naam en toenaam is. Wel weten we dat hij een koning is in Jeruzalem. Iemand dus die als het goed is, het overzicht heeft over een samenleving en weet wat daar leeft. Hij is het centrale gezag, bij hem komen alle berichten binnen over wat er gebeurt en gedaan moet worden, neemt beslissingen, en is begaan met zijn onderdanen.



Vooraf dat laatste is belangrijk om de verbintenis, en om zijn populariteit hoog te houden. Maar wat een gezwog en een gedoe is dat volgens deze Prediker. Voor wie moeten we ons zo uitsloven? Voor degene die mij zal opvolgen? Maar wat weten we daarvan? De toekomst kunnen we niet kennen. Ik kan nog zo wijs zijn, maar als mijn opvolger een dwaas blijkt te zijn, wat voor nut heeft al mijn gezwog dan gehad? (2:18) Als het erop aankomt, is alles leegte, een hap lucht. En leegte is een motief bij hem. Bij alles wat hij waarneemt aan gezwog en streven om beter dan de ander te willen zijn, of de toekomst veilig te stellen, stelt hij vast, dat alles wat wij in het luttele aantal dagen dat wij hebben aan het doen zijn, najagen van wind is.



Dat raakt. Is alles we gedaan hebben in het afgelopen jaar, leegte, een hap lucht? Ja, de samenleving was op slot en dan weer open, de kerken en onze Vermaning waren leeg. We werden heen en weer getrokken tussen wat wijs is en wat dwaas. Wanneer doen we het goed? Wel of niet koffiedrinken na de dienst? Wat is de beste manier van zitten? En dan die anderhalve meter! En wat een geschuif met tafels en stoelen om daaraan te voldoen. Krijg je iedereen mee? Maar weer een mail de deur uit, gaat niet door! Dan die diensten op papier, dat voelt leeg, heeft dat zin? Maar het evangelie gaat wel door, ook onder deze omstandigheden. Misschien toch maar livestream om zichtbaar te blijven en op afstand mee te beleven? En dat is er gekomen, voorwaar een lichtpunt! En hoe gaan we met somberheid om? Is er nog vreugde? Hoe komt het met de voortgang van het Klein Beraad? Hoe bereiken we iedereen? Zijn we nog gemotiveerd? Is er moed? Of zijn we moe? Ja, en eerlijk is eerlijk, wat was het een getob en gezwog, al die vragen hebben soms echt wel een gevoel van leegte gegeven.



Ik heb het hele boek Prediker gelezen. Dat is best te doen als je er even voor gaat zitten. En zeker in de nieuwste Bijbelvertaling die dit jaar uitkwam, is het een genot om het leven te aanschouwen door de ogen van deze koning.

Ook al ben je dan niet in het gezelschap van de grootste optimist aller tijden. Al lezende dacht ik, heb ik hier met zo'n brombeer van een Maarten van Rossum te maken? Iemand schreef, misschien is dit niet het eerste boek op je bucketlijstje als je nog maar een sprankje hoop hebt. Het lijkt erop dat Prediker je dat laatste restje ook nog wil ontfutselen. En daar lijkt het inderdaad wel een klein beetje op.



Dat gedicht over alles heeft zijn tijd, gaat terug op een observatie van deze Prediker, dat er niets nieuws onder de zon is. Hij is weinig uitbundig, en wat in zijn schulp teruggetrokken. Het lijkt wel dat alles wat hij ziet teveel is. Zoals sommigen de t.v. maar uitzetten, omdat het alweer over corona gaat. Maar hij is wel zeer betrokken. Want tussen de brokstukken van het leven duikt er bij hem zoveel wijsheid op, die dat laatste sprankje hoop weer doet ontvlammen. De teneur is dat alles wel gezwoeg, zinloos en leegte is, maar nu we er dan toch met zijn allen, maak er dan ook het beste van. Zoals blijkt uit dit verhaal. Ik laat hem aan het woord:



Ik heb onder de zon iets gezien dat voor wijsheid doorging. Het was verbijsterend. Er was een kleine stad met weinig inwoners. Een machtig koning trok tegen het stadje op, omsingelde het en bouwde grote belegeringswerken. Er woonde daar een man van lage afkomst. Die wijs was en met zijn wijsheid de stad had kunnen redden. Maar niemand schonk aandacht aan die onbeduidende persoon. Ik zei daarom tegen mezelf: Wijsheid is beter dan macht, maar de wijsheid van een mens van lage afkomst wordt geminacht en zijn woorden vinden geen gehoor. Het is beter dat je luistert naar kalme woorden van wijzen dan naar het geschreeuw van een heerser onder dwazen. Wijsheid is beter dan het wapengekletter van zo'n dwaas; hij alleen richt veel goeds te grónde. (9:13-18)



Wijsheid is hier: Ontdekken dat een mens van 'lage' afkomst (dat is iemand met geringe invloed), heel wijs kan zijn. Dat is ontdekken dat macht en wijsheid niet hand in hand gaan. Dat je niet automatisch denkt: Hij is koning en dus zal hij wel wijs zijn. Er zijn Europese koningen van nog niet lang geleden, die zo corrupt waren dat ze hun eigen land moesten verlaten. Waarom dan geen oog hebben voor een wijs mens die een klasse lager is dan jij? Een wijze kan eindigen in een dwaze. En wie voor een dwaas wordt versleten kan een wijze worden. Wie je ook bent, wees daarom een wijs mens, want een wijze heeft oog voor het luttel aantal dagen dat wij op aarde zijn. Die weet dat wij allemaal eindig zijn. En zich bewust is van een lotsverbondenheid. Maak er het beste van.



Toen ik het las, dacht ik, wat een waarheden allemaal. Hoeveel keer per jaar hebben we onze hoofden wel niet van verbijstering geschud. Dat we dit of dat maar laten gebeuren zoals mensonterende gebeurtenissen waar je niets van snapt. Weerloze mensen tussen Wit-Rusland en Polen, protesten tegen Afghanen. Die schokkende beelden houden ook onze gemeenteleden bezig wanneer zij een kopje koffie drinken in een warm huis. Waarom gebeurt dit? En voor wie of wat? Kijk, dat zijn de vragen die bij ons opkomen wanneer wij de zinloosheid van iets ervaren. Dat verstaat Prediker onder 'leegte'.



Ik las Prediker verder en vroeg me af of God nog in zijn geschriftje voorkomt. Het is tenslotte een Bijbelboek.

Ik zocht met heel mijn hart naar wijsheid. Alles wat de mens op aarde onderneemt, wilde ik doorgronden. ... maar de mens is niet in staat, zo heb ik ingezien, de zin te vinden van alles wat God doet onder de zon. Hij tobt zich af en zoekt ernaar. Maar hij vindt hem niet, en al zegt de wijze dat hij inzicht heeft, ook hij is niet in staat de zin ervan te vinden. (8:16a-17)



Het is dus niet zo dat Prediker geen besef van God heeft. Nee, je bespeurt bij hem een diep gevoel van dankbaarheid en ontzag voor de Schepper. Er is Iemand die de tijden in zijn hand heeft en ons elke levensdag onder de zon geschonken heeft. Maar wie beseft dat het leven een geschenk is, zal zich afvragen hoe we ons tegen de leegte moeten wapenen? Prediker concludeert dat het enige wapen tegen de leegte is, eten, drinken en genieten. (8:15) Bij alles waarover we zeggen 'waar gáát dit over?!' zegt hij in feite dat we moeten lachen om waar we mee

bezig zijn: de dwaasheid om machtiger, beter, mooier en heldhafter te willen zijn. Dat tekent misschien wel de vrolijkheid en de dansjes van de onlangs overleden bisschop Tutu. Wij zien hem huilend van onmacht de verhalen aanhoren van gemartelde zwarte mensen tijdens de Waarheidscommissie. Zijn lachen en dansen waren niet een wegzuiven van een pijnlijke geschiedenis, maar een uiting van een lamgeslagenheid waar geen ander verweer tegen mogelijk is. Zijn lachen en dansen waren een boodschap tégen de leegte. En vóór ontzag hebben voor God de Schepper die zijn geboden van naastenliefde aan ons gaf om die na te leven. Dat is het enige dat ertoe doet in de leegte van ons bestaan. De Prediker is eigenlijk helemaal niet zo pessimistisch als hij lijkt. Hij lacht en danst, terwijl hij huilt.



Bij alles wat wij het afgelopen jaar beleefd hebben aan gemis, gestuntel, gebrek, hoop, teleurstelling en leegte, bij alles waar we onze schouders onder hebben gezet, maar ook voor ophaalden omdat wij het ook niet meer wisten, daar vinden we Prediker aan onze zijde met zijn bemoedigende woorden, dat zolang er leegte is, we dan niet vergeten te eten en te drinken en te genieten. Als ik hevig teleurgesteld was over een bekritiseerd hoofdstuk van mijn boek, zei mijn begeleider ‘Drink er maar eentje op!’ Iets van dat kaliber. Ik heb geleerd dat dat de beste manier van overleven is, om ergens door heen te komen. Laat je niet misleiden door al het getob en gezwoeg op niets af, want alles zal altijd anders gaan dan je verwacht. Alles ligt per slot van rekening in de hand van God. Laten we met dat vertrouwen het nieuwe jaar ingaan.

Gebed en zegen

Laat ons bidden

Barmhartige God,

Uren, dagen, maanden, jaren vliegen als een schaduw heen.

Op de drempel van het oude en het nieuwe jaar danken wij u voor de kracht die ons door het afgelopen jaar heen loodste.

voor de vreugde over alle lichtpuntjes die ons verrasten en vrolijk maakten.

Geef, dat wij alles wat ons hart zwaar maakte, achterlaten in het oude jaar.

En wat wij als een geschenk hebben ervaren meenemen in het nieuwe jaar.

Laten wij bidden om kalme woorden in plaats van brullende krachttermen.

Om een wereldwijde solidariteit.

Om wijsheid in plaats van dwaasheid.

Dat begrip het overneemt van de bezetenheid.

Bidden wij voor onze families en vrienden om ons heen en in andere landen.

Voor onze kinderen en kleinkinderen.

Voor onze geloofsbroeders en zusters.

Voor onze gemeente en alle geloofsgemeenschappen, plaatsen van bezieling en ontmoeting.

Mogen uw handen ons zegenen en behoeden

dat uw tegenwoordigheid over ons kome als de opkomende zon en ons genadig mag zijn

dat uw vriendelijke aangezicht zich over ons verheffe en ons vrede mag geven.

Amen.



Dan zijn we nu aan het einde gekomen van alle diensten in het jaar des Heren 2021. Gelukkig komt er weer een nieuw jaar. Paul en ik wensen jullie, wensen jou een gezegende jaarwisseling. En een gelukkig nieuw jaar!

